

ДВЕ КНИГИ ОТ ЙОАН ПАВЕЛ II В БЪЛГАРИЯ

Страници от репертоара

на Университетско издателство „Св. св. Кирил и Методий“

Доц. г-р Лъчезар Георгиев

В средата на 90-те години на XX век Университетско издателство „Св. св. Кирил и Методий“ се утвърждава като най-голямата издателска структура на извънстоличен университет. По своята управленска характеристика то носи спецификата на издателско-полиграфически комплекс, който разполага с компютърна зала за предпечат, редакторски екип, печатница, маркетингово направление, ръководено от организатор по книготърговските въпроси и рекламата с изградена дистрибуционна мрежа за разпространение на книжната продукция и две собствени книжарници на територията на великотърновския университет. Управленският модел впечатлява и тук идват за обмен на опит и за проучване на структурата представители на ръководствата на Шуменския университет „Константин Преславски“, Габровския технически университет, Благоевградският университет „Неофит Рилски“, като впоследствие създават свои издателства и развиват успешна дейност през годините.

В този период Университетско издателство „Св. св. Кирил и Методий“ намира своето подобаващо място в националния книгоиздателски процес, и то във време за утвърждаване на новите демократични ценности и формиране на издателски структури с нагласи към издаването на научна и учебна литература за висшите училища. По това време обаче великотърновското университетско издателство издава продукция не само в тези две специфични за академичната книга области. Издателският съвет, като ръководен орган, провежда редовни месечни заседания, в които обсъжда представянето на издателството на националните и между-

народните панаири и базари на книгата, утвърждава своеобразни PR-кампании за промоции на книгата по медиите, националната телевизия, библиотеките в страната. Най-важна част от тази дейност обаче е свързана с издателския репертоар. В него има и други тематични направления, освен традиционните, като издаването на краеведска литература, на документална и историческа книжнина, част от която с публицистичен характер, на художествена литература. Появяват се библиотечните поредици „Диоген“ – за философска и социологическа книжнина, и „Проглас“ – за историческа и историкопублицистична литература; започва издаването на четири научни списания и един студентски литературнонаучен алманах.

В края на 1994 г. Университетско издателство „Св. св. Кирил и Методий“ вече е оформило своя първоначален облик, издало е солидни научни книги, сборници, учебници и дори художествени издания. Управленските решения се вземат от членовете на Издателския съвет, които са членове на отделните факултети, а екипът на издателството се стреми своевременно да ги изпълни. Своеобразната маркетингова стратегия включва участие в Коледния панаир на книгата от 13 до 17 декември 1994 г. Изработен е поредният издателски каталог, който демонстрира удачния репертоар и дава възможност на книготърговците да се ориентират за заглавия, рубрики и тематични направления, цени на дребно. Заедно с това е решено да се проучат възможностите, да се регистрира и издаде книгата на Йоан Павел II „Да прекрачиш прага на надеждата“, в превод от полски, „като за целта се потърси съдействието на

папския апостолически нунций в София и по възможност се откупят на максимално изгодни цени авторските права за издаването⁴¹.

Идеята за издаването идва от преподавателката по полски език във Великотърновския университет Мария Шанца, която запознава ръководството на издателството с впечатляващата книга, в която Йоан Павел II отговаря на въпроси на италианския журналист Виторио Месори. Ситуацията във връзка с издаването е усложнена от няколко фактора. На първо място, от някои членове на Издателския съвет, които възразяват срещу едно издание на български с мотива, че то би било отстъпление от православните традиции в подкрепа на католическата пропаганда у нас. Другото мнение, което надделява, е – Йоан Павел II има съществен принос във връзка с налагането на Кирило-Методиевото дело пред целия цивилизован свят и открояване мястото на България в него. Решено е в българския вариант на книгата да се постави на самостоятелна вътрешнотитулна страница текстът с посвещение: **„На светия отец Йоан Павел II“ за енцикликата „Slavorum Apostoli“ и за провъзгласяване на светите братя Кирил и Методий за покровители на Европа**“.

Реакциите на съпротива срещу издаването на книгата донякъде са продиктувани и от позицията на италианските медии през 80-те години на века, които продължават да предизвикват сензации с т.нар. „българска следа“ в атентата срещу папата, акцентирайки и върху участието на българина Сергей Антонов в покушението. Изминали са само няколко години от началото на демократичния преход и болезненият спомен за несправедливото намесване на името на страната ни е все още жив. Част от Издателския съвет е разколебана, независимо от решението си на 18 ноември 1894 г. Тогава на помощ идва и маркетинговият мотив – освен реалния престиж, издателството би получило и добър приход от поръчаното издание, в случай че то бъде спонсорирано от апостолическата нунциатура в София. Направена е предварителна калкулация за разходите, като е заложена и печалба от 20 процента над общата стойност на вложените издателски разходи, които биха се употребили за издръжка на издателството, както и за реализиране на по-трудно продаваеми книги с научен характер. Заедно с това е осигурена и евентуалната възможност за пълното преотстъпване на авторските права от страна на първия издател – миланското издателство „Арнаaldo Мондадори“, както и от страна на Католическия университет в

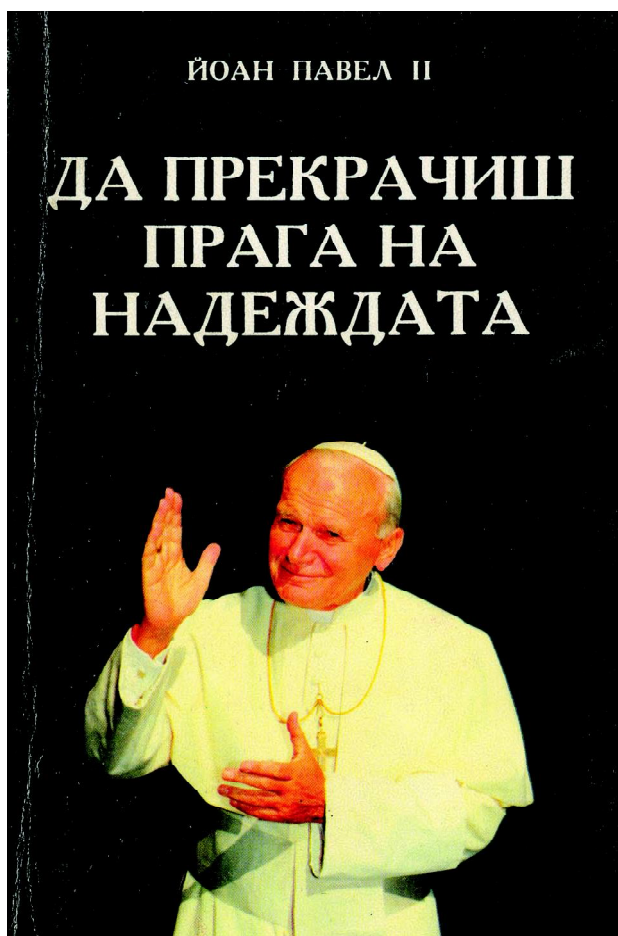
Люблин, Полша, реализирал полското издание. Действително, в този период за издателството е по-приемливо да реализира книгата в превод от полското издание, като по този начин се акцентира и върху славянския произход на Светия отец. Дори в очите на защитниците на източното православие приносят на Йоан Павел II за популяризирането на светите братя Кирил и Методий като покровители на Европа изглежда една важна стъпка към сближаване между двете църкви, а пък за научните среди в университета това е път към нелекото утвърждаване на кирилицата в глобалното съвремие. При това идеята за европейско членство на страната ни е все още в зародиш. Затова и от днешни позиции издаването на „Да прекрачиш прага на надеждата“ е своеобразен мост между народите в европейското пространство, един път на завръщане към съкровенията религиозни чувства на доскоро преследваните заради убежденията си. Самият Йоан Павел II отбелязва в книгата си: „В другите страни този процес на връщане към религията или придържане към Църквата се формира пропорционално на това каква е била ситуацията на Църквата по време на комунистическия гнет, а в известна степен и в зависимост от старите традиции. Това лесно може да се провери, наблюдавайки обществата в Чехия, Словакия, Унгария, а също и предимно православните Румъния и България.“⁴²

Разбира се, над всички тези обществено-политически фактори, идеята за формиране на висок издателски имидж е приоритет и надделява в полза на издаването на „Да прекрачиш прага на надеждата“ на български език, въпреки опасенията за реакция от страна на Светия синод и източноправославната ни църква. Има и още едно обстоятелство – единствено преводачката Мария Шанца, с полски произход, е сподвижник на католическата църква. Затова пък тя дава предимство на българското университетско издателство да проведе една солидна кореспонденция с апостолическата нунциатура и издателство „Арнаaldo Мондадори“ от Милано.

Следващата 1995 г. е период на интензивни преговори. Представител на италианското издателство „Мондадори“ – Милано, е Емануела Канали. От един от главните издателски офиси в предградията Сегрейт, на 9 март 1995 г. тя изпраща до Университетско издателство „Св. св. Кирил и Методий“ писмо до главния редактор, в което отбелязва, че според взаимната договореност, с приложения документ – договор, се гарантира спо-

разуменето за безвъзмездно предоставяне на българските права за книгата „*Varcare La Soglia Della Speranza*“ („Да прекрачиш прага на надеждата“) от папа Йоан Павел II³. Към писмото до търновските издатели е приложен меморандум за споразумение между „Арналдо Мондадори едитор“ с адрес *Via Blanca di Savoia 12, 20122 Милано, Италия* с малко по-ранна дата – 22 февруари 1995 г.⁴ Текстът обаче е на английски език, като само някои специфични заглавни текстове са на италиански. В меморандума за споразумение между двете издателства се посочва, че собственикът дава на българските издатели изключителното право да отпечатат и публикуват книгата на български език като том за разпространение за петгодишен период, а издателите от своя страна дават съгласие за публикацията на български език, която да се осъществи в 12-месечен срок, с писмено уведомяване на собственика. Интересно е, че миланското издателство само освобождава авторските права безвъзмездно, без да подпомага издаването по какъвто и да е начин, а Университетско издателство „Св. св. Кирил и Методий“ трябва да преведе, издаде и отпечата за своя сметка книгата на Йоан Павел II, при това направен точно и вярно, без никакви съкращения, добавки и промени без съгласието на собственика. Преводът следва да се представи за одобрение от собственика. Под влиянието на европейската традиция в защита на интелектуалната собственост и по-специално на т.нар. морални, т.е. неимуществени права, името на автора трябва да е отпечатано на видно място на корицата, заглавната страница и на подвързията на книга. Тук италианските издатели са стриктни и по отношение на композиционно-оформителското редактиране, като държат заглавието на книгата на италиански език да се постави под българското заглавие или на обратната страна на заглавната страница на всяко копие, заедно с оригиналното съобщение за авторските права⁵. Сред задълженията на издателите е да снабдят собственика с десет безплатни копия от българското издание на книгата, както и да му дадат възможност да купи с търговска отстъпка колкото пожелае екземпляри. Това фактически дава възможност да Университетско издателство „Св. Кирил и Методий“ да осъществи една добра книготърговска сделка при гарантирана допълнителна покупка, като се реализира и съответният реален приход, който на практика неутрализира опонентите относно осъществяването на книгата на български. Същевременно, в съзвучие с международните спогодби

и конвенции за защита на интелектуалната собственост е и посочването на обстоятелството, че издателите са упълномощени от собственика да провеждат преговори за допълнителни права, за които следва обаче да се има и писменото становище от негова страна – това са правата за публикация в периодично издание, права за антологии и цитати и правата за издаване на справочници, както и права върху прякото излъчване по радио и телевизия⁶. Все пак издателство „Мондадори“ уточнява, че настоящият меморандум не дава по никакъв начин на издателите театрални или телевизионни права за книгата или в областта на аудио-визуалните комуникации, които си остават право на италианския собственик. Тук се упоменава като задължително предоставяне на правата върху българско издание на книгата, че то следва да стане от печат не по-късно от шест месеца. „Книгата ще се смята, че е излязла от печат тогава, когато копията на търговското издание на издателите са под 200 броя в наличност“ и че са достъпни за продажба за широка публика, при това в едно добро състояние, а когато са налице непродадени екземпляри, споразумението ще се счита за отменено⁷. За отмяна на споразумението се счита и непоправянето на нанесени щети върху споразумителните клаузи, при това в 30-дневен срок от препоръчаното писмо на собственика. За отменено се счита и споразумението в случай на банкрут от страна на издателите, като те следва да възстановят лицензираните права. Същите права не могат да се прехвърлят на трета страна без писмено съгласие от миланското издателство. Както се вижда, откъм всяка една страна „Мондадори“ се застрахова и изисква строго да се съблюдават процесите по производството и разпространението на нейното издание. Неслучайно в точка 13 се уточнява, че „това споразумение се управлява от италианските закони“ и че противоречията между тях се изясняват пред миланския съд. Нека да добавим и това, че Република Италия е една от държавите в Евросъюза, които имат десетилетни традиции по управление на авторските и сродните права и по охраната на интелектуалната собственост, което те неотменно отстояват и в Европейския съюз. Българската страна в лицето на Университетското издателство „Св. св. Кирил и Методий“ поема един голям и нелек издателски риск с реализирането на „Да прекрачиш прага на надеждата“. Българите обаче не са сами. Апостолическата нунциатура в България покрепя идеята за книгата и дори оказва съдействие на редакционния екип. Отго-

варяйки на писмото на главния редактор от 25 ноември 1994 г. относно превода на български на книгата на Йоан Павел II „Да прекрачеш прага на надеждата“, на 17 февруари 1995 г. апостолическият нунций у нас монсеньор Марио Рици изпраща посочения меморандум за споразумение, в което пише: „Приложено Ви изпращаме писмо от издателска къща „Мондадори“, която има авторските права, в което се изразява разрешение за бесплатно издаване“, и пожелава добра работа на великотърновското издателство⁸.

Меморандумът за споразумение е подписан и от страна на Великотърновския университет. На 12 април главният редактор на Университетско издателство „Св. св. Кирил и Методий“ изпраща до Емануела Канали в Милано подписания договор и съпроводително писмо: „Уважаема г-жо Канали,

Изпращам ви подписан договора между издателството на Великотърновския университет „Св. св. Кирил

и Методий“ и издателството на г-н Арналдо Мондадори в Милано, Италия, с който ни отстъпвате безвъзмездно авторските права и ни упълномощавате да издадем на български език книгата на негово светейшество Папа Йоан Павел II „Да прекрачеш прага на надеждата“. С подписването на този договор нашето издателство се счита упълномощено да започне работа по издаването на това интересно и значимо издание, което ще бъде ценен принос в нашата преводна книжнина и ще спомогне за укрепване на българо-италианските културни връзки.

Използвам повода да изразя нашето желание за едно по-тясно сътрудничество с вашето издателство, в интерес на по-нататъшното развитие на нашите отношения, и най-сърдечно да благодаря за оказаното ни разбиране и съдействие във връзка с издаване на книгата на негово светейшество Папа Йоан Павел II.⁹

Сега, когато се връщаме назад към този интересен момент от издателската дейност на Университетско издателство „Св. св. Кирил и Методий“, не можем да отминем приноса и личността на апостолическия нунций в София Марио Рици. От висотата на своя сан той поддържа кореспонденция с великотърновското университетско издателство, въпреки опитите и на други български издателства да се възползват от благоприятната възможност за подобна реализация, насърчава го в усилията му по придобиване на издателските права за книгата на Йоан Павел II, като съдейства това да стане по най-изгодния и удобен начин за българската страна. Свидетелство за това е неговото писмо до главния редактор още на 15 декември 1994 г., в което изразява удовлетворение от първите стъпки към общото книжовно-издателско начинание:

„Получих Вашето любезно писмо от 26.11., с което ми представяте желанието на Вашето издателство да преведе книгата на негово светейшество Йоан Павел II „Да прекрачеш прага на надеждата“, искамйки безплатно предоставяне на авторските права. Много издателства също изявяват желание и предоставиха проекти за превод на книгата, която продължава да буди интерес по целия свят.

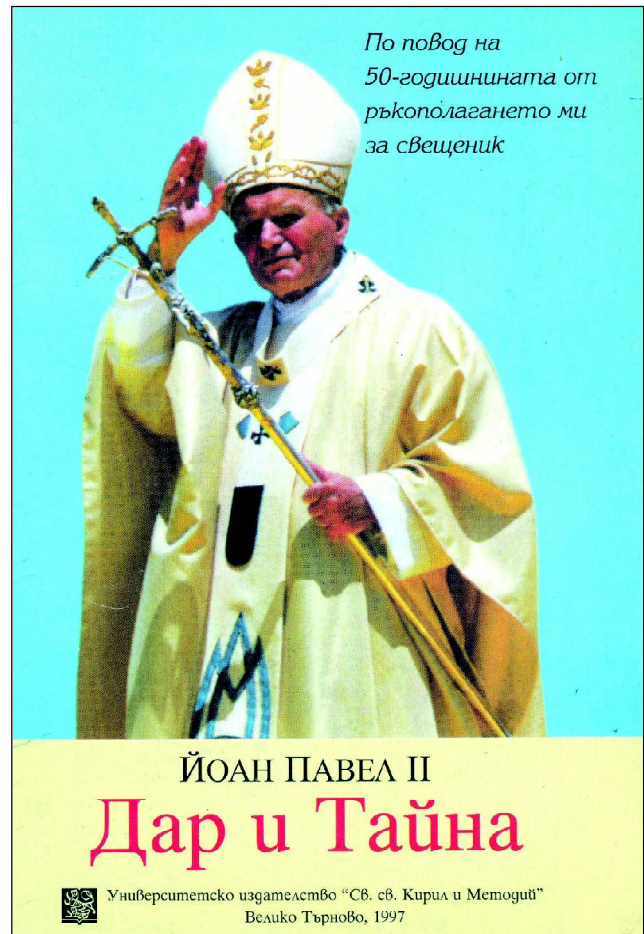
Щастлив съм да Ви доверя, че дадох своите преференции на запитването на Вашето издателство, изпращайки го до Ватикана с моята гореща препоръка. Не мога обаче да гарантирам до този момент положителен отговор за безплатни авторски права, знаейки факта, че някои източноевропейски издателства са

закупили правата срещу минимални суми (всички приходи от произведението, както е известно, са предназначени за децата от Руанда, Босна и Херцеговина и невинните жертви на подобни войни).

Като Ви уверявам, че не ми липсва желание и съм запознал с писмото Ви по-висшите инстанции, изпращам сърдечните си поздравии за Новата 1995 година!

Марио Рици
Апостолически нунций¹⁰

Внимателният, а може би предубеден читател би открил в намерението на Университетско издателство „Св. св. Кирил и Методий“ да издаде „Да прекрачиш прага на надеждата“ единствено комерсиални подбуди и дори безхаберие спрямо желанието на Ватикана да реализира приходи от книгата, предназначени за бедствашите деца в съвременните локални войни. На подобен въпрос следва да отговорим, че самото издателство не се надява на подобен щедър жест от страна на папската институция – безвъзмездно предоставяне на авторските права върху книгата на Светия отец. То е поставено в условията на конкуренция за придобиването на тези права сред далеч по-силни финансово български издатели, но пък печели симпатии с възможностите на университетската издателска институция и надеждния редакционен екип. Самият Марио Рици някак е добронамерен спрямо старата столица и нейното университетско издателство. Дял за това несъмнено има и преводачката Мария Шанца, която великолепно борави с италиански и полски език и дори превежда част от текста предварително, за да го представи на папския нунций, като по този начин печели доверието му. Допускаме и известна съпричастност към младото издателство от старата столица от страна на монсьор Марио Рици, която удивява със своята безкористност и добронамереност. В нея обаче вероятно по-висшите среди на Ватикана са прозряли една добра възможност за институционализиране и популяризирането на своята дейност и в университетска среда, сред интелектуалния елит на една немалка академична общност, а и са били впечатлени от значимите прояви на издателството на панаирите на книгата в НДК и изявиите в печатните и електронните медии. Вижда се, че самият апостолически нунций у нас не е съвсем сигурен в успеха на посредническата си мисия, дори все още дава уклончив отговор за безплатните авторски права върху „Да прекрачиш прага на надеждата“. Считаме обаче,

По повод на
50-годишнината от
ръкополагането ми
за свещеник

че самият Йоан Павел II лично е допринесъл за смекчаване позицията на издателство „Арналдо Мондадори“ и за положителния му меморандум до българските издатели¹¹.

Съвсем не е случаен фактът, че самият представител на висшето католическо духовенство у нас монсьор Марио Рици се стреми да поддържа по време на цялостния издателски процес около издаването на „Да прекрачиш прага на надеждата“ нещо повече от обичайните формални и чисто служебни взаимоотношения. Той се стреми да запознае ръководството на Университетско издателство „Св. св. Кирил и Методий“ с последните тенденции в издателската работа на Ватикана. В резултат на това от София с дата 6 август 1995 г. апостолическият нунций изпраща до главния редактор на великотърновското университетско издателство екземпляри от книгата „Dialogo della Salvezza“ („Диалог на спасението“) с българския превод на документите от

Втория Ватикански Вселенски събор, където особено актуална е темата за диалога между римокатолическата църква и източното православие. Тук Марио Рици подхожда професионално, осведомявайки и за свой личен принос в издаването, благодарение на написания увод към посоченото издание. Това едва ли е желание за себеизтъкване, а по-скоро жест, с който показва, че и Апостолическата нунциатура се занимава с издателската дейност, макар и в своята професионална област, което пък е знак за съпричастност към усилията на великотърновци да реализират по подобаващ начин авторитетното издание на „*Varcare La Soglia Della Speranza*“ от Йоан Павел II. Заедно с това Марио Рици добавя нови щрихи към личността на Йоан Павел II, чиято книга кореспондира с документите на събора по неоспорим начин, а това, както е видно от подтекста на писмото, следва да е важен критерий при подготовката на „Да прекрачиш прага на надеждата“:

„Уважаеми Господине,

Имам удоволствието да Ви изпратя няколко броя от книгата „*Dialogo della Salvezza*“ („Диалог на спасението“) издадена от тази Апостолическа Нунциатура.

Книгата съдържа българския превод на трите Документа на Втория Ватикански Вселенски събор (1962 – 1965) за Диалога т.е.: (1) *Unitatis Regintegratio* (Възстановяване на единството, за екуменически диалог; (2) *Nostra Aetate* (В нашето съвремие), за диалога между различните религии и (3) *Gaudium et Spes* (Радостта и надеждата), за диалога между човека и съвременния свят.

Както ще видите, аз направих един кратък увод към горепосочените документи при представянето на настоящето издание (стр. 11–15).

С надеждата, че този братски жест ще бъде приет благосклонно от Вас, използвам случай да Ви засвидетелствам своите най-сърдечни чувства.

Ваш в Господа

+ Марио Рици

Ап. Нунций¹²

В отговор главният редактор на издателството на 29 септември 1995 г. изпраща писмо до монсеньор Марио Рици, в което се казва:

„Уважаеми господине,

Сърдечно Ви благодаря за изпратените екземпляри от книгата „Диалог на спасението“, издадена от Апостолическата нунциатура.

По повод на книгата на Светия отец Папа Йоан Павел II „Да прекрачиш прага на надеждата“, издавана

от нашето Университетско издателство във Велико Търново, Ви уведомявам, че тя ще излезе от печат около началото на месец октомври 1995 г. Книгата вече е в печатница „Абагар“ в нашия град под печат. Тя беше представена неотдавна от ръководството на издателството и по местното ефирно радио „Велико Търново“, имаше и публикация в регионалния вестник „Борба“. Предстои да направим премиера на книгата в нашия град, но това ще стане след излизането ѝ от печат.

Приемете сърдечните ми поздрави и благопожелания за спорна работа, за благото на нашите народи и църкви, както и за преуспяването на културните ни връзки.¹³

С очевидно добронамерен характер и желание за развиване на културните комуникации между двете институции, е и писмото от 2 октомври 1995 г. на дон Бернардито Ауза, шарже д'афер Апостолическата Нунциатура в столицата.

„Уважаеми Господин Главен Редактор,

От името на Негово Преосвещенство Апостолическия нунций Монс. Марио Рици, имам удоволствие да Ви съобщя, че получихме книгата „*Самотна птица*“, която Вие толкова любезно ни подарихте.

Много се радвам да науча, че книгата на Папа Йоан Павел Втори, „Да прекрачиш прага на надеждата“, скоро ще излезе от печат от Вашата Издателска Къща.

От сега искам да Ви уверя, че с голямо удоволствие ще участваме на премиерата на книгата. Пожелавам Ви голям успех с Вашата книга „*Самотна Птица*“ и използвам случая за да Ви уверя за моето най-дълбоко уважение.

Дон Бернардито Ауза

(Шарже д'афер)¹⁴

Тук следва да посочим и някои особености на редакционно-издателския процес, свързани с подготовката на „Да прекрачиш прага на надеждата“. В първото тримесечие на 1996 г. книгата е преведена от полски език и редактирана в българския ѝ вариант от Мария Шанца и Мира Костова, съгласно споразумение с издателството. Особеност при българското издание е, че освен предговора на журналиста Виторио Месори, който на с. 7–27 (от новото издание) разказва за творческия път около създаването на книгата и за срещите си с Йоан Павел II, сега е включен и послесловът „*Tues Petrus... Йоан Павел II и делото му*“, написан от Мария Шанца. Послесловът е набран със същия кегел и светъл курсивен шрифт, както и предговора, разграничаващи се от шрифта, с който е набран основният текст на произведението. Шанца се

стреми да очертае цялостно, с биографични щрихи и един добър научно-публицистичен език и стил портрета на Карол Войтила. Изтъква се, че той е роден на 18 май 1920 г. в малкото градче Вадовице в Южна Полша, учи теология през Втората световна война в нелегално продължаващия да функционира Ягелонски университет в Краков, като работи и тежка физическа работа в каменоломна и химическа фабрика, но се включва и в театрална трупа за патриотични и религиозни спектакли, ръкоположен е на 1 ноември 1946 г., следва в Рим, а след завръщането си е свещеник в полските градове Негович и Краков, преподава етика в теологическия факултет на Ягелонския университет. След закриването на факултета от комунистическите власти, от октомври 1954 г. е лектор по етика в католическия любелски университет. Написва творбите „Любов и отговорност“ и „Личност и акт“. През 1964 г. е назначен от папа Павел VI за краковски архиепископ, а през юни е ръкоположен за кардинал. В послеслова си М. Шанца изтъква участието на Войтила във Втория ватикански събор, където е избран за член на Съвета на архиепископите, акцентира върху избора на кардинал Войтила за Папа, приел името Йоан Павел II, с което в продължение на години върши значими и богоугодни дела, сред които е неговата икуменическа програма, както и енцикликата „*Slavorum apostoli*“ от 1985 г. по случай смъртта на Методий и „*евангелизаторската дейност на светите братя Кирил и Методий*“. Подчертавайки славянския произход на Йоан Павел II, приносите му за ускоряване мисионерските задачи и отговорности на църквата към човечеството, авторката на послеслова се спира и върху значението на най-популярната творба на Светия Отец: „Към света, в който е все по-трудно да намерим надежда, Йоан Павел II адресира книгата си „Да прекрачиш прага на надеждата“. Да повярваш в надеждата, въпреки надеждата. Генезисът на книгата е уникалното по своята същност в историята на папството интервю на Светия Отец, взето от журналиста Виторио Месори. Тази книга стана бестселър. Издателите смятат, че това ще бъде бестселърът на столетието. Да се замислим защо точно тази книга искат да прочетат днес милиони читатели? (тиражът ѝ надхвърли 20 млн. екземпляра)... Тя е не само бестселър, но и истинска Блага Вест за човека на нашето време – и на Запад, и на Изток. Тя е благата вест за Бога, Който е освобождаваща любов и за човека, когото Бог е пожелал заради самия него.“¹⁵

Книгата излиза според писмената договореност между издателство „Мондадори“ – Милано, и Университетско издателство „Св. св. Кирил и Методий“, както и в съответствие с лаконичните, но добронамерени препоръки на Апостолическата нунциатура в София. Отпечатана е във великотърновската печатница „Абагар“ ЕООД (доскоро Държавна печатница „Димитър Найденов“), макар и на недотам качествената и трайна вестникарска хартия. Независимо от това тиражът много бързо се изчерпва и от Междуритуалната епископска конференция в България нейният председател епископ Христо Пройков със специално писмо поръчва допечатването на още две хиляди екземпляра. В писмото до великотърновското университетско издателство се настоява:

„Уважаеми Господа,

Епископската Конференция на Католическата Църква в България, по искане на Апостолическата Нунциатура в София моли да бъдат допечатани още две хиляди броя от книгата на Йоан Павел II „ДА ПРЕКРАЧИШ ПРАГА НА НАДЕЖДАТА“.

Тялото на книгата да бъде допечатано на 80 грамова бяла офсетова хартия или друга подобна, но бяла.

При това условие, бихме искали да имаме Вашата оферта и Ви молим да я предадете на госпожа Мария Шанца, за да можем по-бързо да сключим договор.

Използваме случая, за да Ви поднесем нашите почитания.

1 март 1996 г.
София

Епископ Христо Пройков
Председател на конференцията“¹⁶

Издателството пристъпва към изпълнение на исканата от Апостолическата нунциатура – София поръчка за допечатка. В една съхранена чернова за калкулация по новия договор се упоменава тиражът от 2000 екземпляра, бяла хартия за отпечатването – 65–70-грамова, коригирана корица (тъй като в някои екземпляри към първото издание има неподходящи сенки и отенъци около снимката-портрет на Йоан Павел II), срокът за изпълнение – два месеца, търговската отстъпка в размер на 25 на сто, предполагаемата единичната цена – 200 лева за екземпляр, както и предплатата от нунциатурата за издателството в размер на 120 000 лева (по тогавашния курс), приведена по банков път. За контакти с Апостолическата нунциатура се посочва монсеньор Бер-

нардито Ауза, тъй като Марио Рици се завръща във Ватикана¹⁷.

В края на месеца в София се открива и осветява книжарница „Анджело Ронкали“. Във връзка с важното събитие в културния живот на Апостолическата нунциатура в столицата е предвидено да се представи книгата на Йоан Павел II, като за целта е поканено ръководството на издателството. Във факса до редакцията се посочва:

„Католическите епископи в България и Апостолическият Нунций Негово Превъзходителство Монс. Архиепископ Марио Рици имат удоволствието да поканят Уважаемия Господин Лъчезар Георгиев, Главен Редактор на Университетско издателство при Представянето на Българското издание на книгата – интервю с Негово Светейшество папа Йоан Павел II „Да прекрачиш прага на надеждата“ по случай откриването на книжарница АНДЖЕЛО РОНКАЛИ, ул. Васил Левски, 92 София, понеделник, 25 март 1996 г. в 17 ч.

*По случай откриването на книжарницата ще бъде направена малка изложба на книги и творби на изкуството, с участието на Галерия Досев. Изложбата ще бъде отворена от 25 до 29 март 1996 г. от 15 до 18 часа*¹⁸.

Тържественото откриване на книжарница „Анджело Ронкали“ в столицата става с участието на издателското ръководство, като са изказани ласкави думи за българското издание, реализирано от Университетско издателство „Св. св. Кирил и Методий“¹⁹. Великотърновските издатели се радват на внимание и от страна на медиите. Успехът и изграденото взаимно доверие кара Апостолическата нунциатура да сключи нов договор за издаването на мемоарнодокументалната книга на Йоан Павел II „Дар и тайна. По повод на 50-годишнината от ръкополагането ми за свещеник“. Издателството на Великотърновския университет пристъпва веднага към работа в началото на април 1997 г. Предпечатната подготовка – наборът, странирането, техническото редактиране се осъществяват през следващите месеци в компютърната зала на издателско-полиграфическия комплекс. Този път е решено отпечатването да стане в неговата собствена печатница. За целта се закупуват необходимите полиграфически материали и консумативи. Интерес представлява запазената докладна записка на директора на издателството проф. д. ф. н. Иван Радев до ректора на ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“ – тогава доц. д-р Иван Стоянов с дата 21 юли 1997 г.:

„Във връзка с книгата на Йоан Павел II „Дар и тайна“, съгласно договор, бяха приведени авансово на 3 април

1997 г. 500 герм. марки в брой. От тях досега са изразходвани следните суми:

1. За сканиране на корицата – 30 000 лева
2. За печатни плаки 30 броя – 46, 50 герм. Марки.

*За окончателното завършване на книгата в Печатна база на ВТУ, моля да отпуснете сумата 280 000 лева за офсетова хартия 70-грамова.*²⁰

Върху докладната записка е дадена положителна резолюция и материалите са доставени скоро в университетската печатница на издателския комплекс (наричана в докладната Печатна база на ВТУ), където започва отпечатването на книжното тяло на неотдавна ремонтираната четвъртформатна офсетова машина „Хайделберг“ върху бяла офсетова хартия и сгъването на колите. В същото време в печатница „Абагар“ – В. Търново е отпечатана и многоцветната корица с образа на Йоан Павел II в папски одежди върху син фон. Художник-дизайнер на корицата е сътрудникът на издателството Мирослав Хинков. Подвързията е извършена в университетската печатница на неотдавна доставената швейцарска полуавтоматична книгоvezка биндер-машина. Книгата е завършена своевременно и с необходимото качество.

Художник на илюстрациите е Станислав Соболевски. Сканирани са от полското издание „Dar i tajemnika“ на Wydawnictwo Sw. Stanislawa BM, Archidiecezji Krakowskiej (Краков, 1996). От съвременни позиции може да имаме забележки към сканирането, но самото композиране на илюстративния материал е извършено съразмерно и хармонично – репродукциите на картините, свързани с полския период в живота на Светия отец, са разположени на нечетна страница; фронтисписът върху контратитула – снимка на Йоан Павел II със свещеници, кореспондира удачно с титулната страница, където заглавието е дадено с най-голям кегел, а подзаглавието и останалите текстове добре са степенувани в низходяща градация. Технически редактор на книгата е опитният оператор-редактор на компютърни системи Райна Карабоева. Под фронтисписа е поставен текст от Светия отец: „Свещеническата общност, която се основава на истинско братство е особено важна среда за нарастването и формирането на всеки духовен пастир“.

Преводачи от полски език и редактори на българското издание на „Дар и тайна“ са Мария Шанца и Мира Костова. В края на книгата е поместен послесловие „Вселенски пастир“ от Мария Шанца, която и тук не пропуска да акцентира върху общочовешките приноси

за изграждането на демокрацията и европейското единство, както и да изтъкне славянския произход на Йоан Павел II: „...Всички, начело с Михаил Горбачов, признават голямата роля на сегашния Папа в това дело (събарянето на комунизма – Л. Г.). Йоан Павел II е единственият държавник, който в края на седемдесетте години оспори решенията на Конференцията в Ялта. Папата не излезе като политик – той просто игнорира произтичащото от нея статукво. Направи го, защото решенията в Ялта не са теологична категория. Когато през юни 1979 г. в Гнезно (Полша) той подчерта единството на Европа, направи го, защото в теологичното време-пространство решенията, взети в Ялта, нямат обвързваща сила. Тогава Йоан Павел II каза: „Дали Христос не иска така, дали Светия дух не повелява така, че този Папа поляк, Папа славянин да покаже наяве именно сега духовното единство на християнска Европа, което съставляват двете големи традиции – западната и източната... Тогава се яви такъв Папа[...], който пред цялата Църква, пред Европа и пред света говори за тези често забравяни народи. Пристигна, за да се чуе силният му зов“. Впрочем Папата оспорва тези решения във всяка своя реч, поучавайки милиони хора да мислят за живота в теологични категории и по такъв начин да се спасят от властта на *Realpolitik*. Той оспорва тези решения и в редица теологически документи, например в енцикликата „*Slavorum apostoli*“ – за славянските покровители на Европа.“²¹ В края на послеслова М. Шанца цитира стихове на полския поет Юлиуш Словацки, с които още през 1848 г. той предсказва появата на славянския папа – първият славянски пастир на Вселенската църква, навлизаща в третото си хилядолетие²².

Нека да кажем няколко думи и за самата книга. Макар да разказва за живота си още от младежките години, за пътя си като свещеник, а по-сетне и като висш църковен служител, Йоан Павел II пише на един достъпен, понятен и четивен език, който дори и в превод звучи приятно и разбираемо. Той не е многословен, епизодите са композирани тъй, сякаш преливат и следват хронологията, но понякога и в разказаното за по-нови моменти от живота на Светия отец се появяват неочаквани ретроспекции. Обяснява разбираемо на читателя и за тайните на ритуалите в църквата, и за научната си работа, а в една от главите възкликва: „На тебе, църкво в Полша, благодаря!“. Книгата е поучителна, но звучи не витиевато, а приземно; тя е пример за любов към човечеството и родината, за всеотдайност към хрис-

тиянския идеал, но и към общочовешките ценности. Йоан Павел II е олицетворение на човека, общуващ с Бога, а както всички останали свещеници има мисията да е посредник на милосърдието; човек на Божието слово, призван към святост, но е и личност, която непрекъснато усъвършенства познанията си, поддържа диалог със съвременната мисъл. Затова „Дар и тайна“ е своеобразна настолна книга не само за католическия, но и за православния свещеник – тя поучава с прости, но силни житейски примери и е едно от важните издания, които националната книгоиздателска традиция през годините е реализирала като преводна литература с мемоарно-документален и биографичен характер. Когато читателят се запознава глава след глава с „Дар и тайна“, сякаш пред очите му застава един обикновен свещеник, един младеж, един студент в Полша в трудните години на Втората световна война и непосредствено след възстановяването на разрушената държава. Биографичният наратив е увлекателен и поучителен. Работникът-семинарист Карол Войтила търси общуването с работниците във фабриката за сода „Солвей“ в Борек Фаленцки, сприятелява се с тях и те го насърчават да чете по време на почивките през нощните смени. „Сприятелих се с много работници – спомня си Йоан Павел II. – Често ме канеха в домовете си. Вече като свещеник и епископ кръщавах техните деца и внуци, благославях ги при встъпването им в брак и изпращах в последния им път много от тях...“ Тези обикновени житейски примери Светият отец привежда, сякаш за да ги противопостави на онези божи служители, които се отнасят надменно и високомерно с обикновените миряни. „Гордостта не е присъща на Божия служител“ – сякаш иска да ни каже Йоан Павел II, затова и днес тя звучи актуално и съвременно, като своеобразен контрапункт на онези прояви и западната, а и на източната християнска църква, които отдалечават човека от Бога, огорчават го, а понякога дори го унижават.

Сусещането, че изпълнява една своеобразна мисия, екипът на Университетско издателство „Св. св. Кирил и Методий“ реализира две преводни издания на първия папа-славянин, на една от най-изявените световни личности, утвърдили делото на светите братя Кирил и Методий и защитили мисията им през вековете като съпокровители на Европа. Двете преводни издания бързо се изчерпват. Интересът е голям, а отзивите за тях са насърчителни. Тези издания утвърждават работата на издателството не само като регионално, но и като едно

от водещите университетски издателства в страната. Преодолявайки известна съпротива в своето академично обкръжение, без който и да било от издателството да изповядва католическата вяра, младият творчески и производствен екип се справя с две нелеки задачи и трасира пътя си към едно по-нататъшно развитие като сериозен издател в областта на хуманитарните науки, като достоен партньор на не една обществена институция за съвместна издателска дейност. Годишните доказват правотата на издателската доктрина и на репертоара, в който и днес „Да прекрачиш прага на надеждата“ и „Дар и тайна“ си остават едни от най-значимите и стойностни издания. Водената кореспонденция с италианското издателство „Мондадори“ и Апостолическата нунциатура издига престижа и самочувствието на младите издатели от Великотърновския университет, насърчава ги, свидетелства за едно голямо уважение към академичната общност и провежданата от нея издателска политика.

БЕЛЕЖКИ

¹ Протокол № 6. Заседание на Издателския съвет на Университетско издателство „Св. св. Кирил и Методий“. Протокол № 16, 18 ноември 1994 г., т. 7 (личен архив на автора).

² **Йоан Павел II**. Да прекрачиш прага на надеждата. Йоан Павел II отговаря на въпроси на Виторио Месори. В. Търново, Univ. изд. Св. св. Кирил и Методий, 1995, с. 172.

³ Писмо до главния редактор на Университетско издателство „Св. св. Кирил и Методий“, автор на настоящата публикация, от Емануела Канали с дата 9 март 1995 г., Сегрейт (Милано) на италиански език, върху официална бланка на италианското издателство. – Личен архив на автора.

⁴ Копие от този меморандум-договор, на италиански език, с подписите на тогавашния зам.-ректор доц. д-р Стоян Буров (по-късно професор и доктор на филологическите науки) и на главния счетоводител Благовеста Хаджипеткова, подписан и подпечатан и от италианска страна, е изведен като Договор №64/17.04.1995 г. на деловодството на ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“. Копие от екземпляра се пази у автора на настоящата публикация. Другият оригинален екземпляр е върнат подписан и изведен, на издателството „Мондадори“, както се вижда, след средата на април 1995 г.

⁵ Пак там. В точка 4 от меморандума се посочва и начина на изписването: © 1994 *Arnaldo Mondadori Editore S. p. A., Milan*

⁶ Пак там.

⁷ Пак там.

⁸ Писмо на Mario Rizzi, Nuntiatura Apostolica in Bulgaria, №2647 (на италиански език), София, 17 февруари 1995 г. – Личен архив на автора.

⁹ Писмото е изпратено в превод на италиански език. Изпратено е с факс от ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“. Българският текст се съхранява у автора на настоящата публикация. Цитираният текст продължава със запитване от по-частен характер: „*Бих желал още да разбера вашето издателство интересува ли се от издаването на съвременни български автори на белетристика – сборници разкази, повести, романи, и какъв е редът за представяне на предложения от българска страна (респективно от името на наше българско издателство или автор за издаване в Италия, както и във вашето издателство?*

Моля да приемете най-сърдечните ми пожелания за творчески успехи сполука на издателската ви дейност.

Оставам с най-добри чувства и уважение:

ГЛАВЕН РЕДАКТОР:

/Лъчезар Георгиев/

В. Търново, 12 април 1995 г.“

¹⁰ Писмото е на италиански език, върху бланка на Апостолическата нунциатура в България, под № 2249, София, 15 декември 1995 г. – Личен архив на автора на настоящата публикация. Тук е даден превод на писмото от италиански на български език.

¹¹ Авторът на настоящата публикация си спомня как в неформални разговори с ръководството на Апостолическата нунциатура бе споменат този принос на Светия отец, за което ние едва ли имаме право да се съмняваме – вече от позицията на преминалото време, както и от по-късните му добронамерени изяви, а и от самото му посещение в Република България малко преди неговата кончина.

¹² Писмото е на бланка на Nuntiatura Apostolica in Bulgaria, № 3294. В горния десен ъгъл: „София, 6 август 1995. Свето Преображение на нашия Господ и Спасител Исус Христос“. – Личен архив на автора на настоящата публикация.

¹³ Писмо на главния редактор Л. Георгиев, изх. № 99/27.09.1995 г. на Университетско издателство „Св. св. Кирил и Методий“, с печат на издателството и негова бланка за изходящата кореспонденция. Копие от него е у автора на настоящата публикация.

¹⁴ Писмото е на бланка на Nuntiatura Apostolica in Bulgaria, № 3773. Личен архив на автора на настоящата публикация. Тук следва да уточним, че белетристичният ми сборник с разкази и новели „Самотна птица“, отпечатан през същата 1995 г. и излязал от името на издателство „Star way“, бе подарен в знак на добра воля на Апостолическата нунциатура, като стремеж да се засвидетелстват взаимни добри чувства на симпатия, в интерес на общата ни работа по реализирането на книгата на Йоан Павел II „Да прекрачиш

прага на надеждата“. Без да е търсен какъвто и да било дивидент от този съвсем спонтанен жест, сега оценявам, че той явно е направил впечатление в ръководството на Апостолическата нунциатура и тя е побързала да даде израз на благодарността и отзивчивостта си към него, с типичния си дипломатичен подход за случая. Няма да скрия, това ми достави искрена радост като творец и очевидно засвидетелстваше признание за скромната ми творческа работа по моята книга.

¹⁵ Йоан Павел II. Да прекрачиш прага на надеждата. Йоан Павел II отговаря на въпроси на Виторио Месори. В. Търново, Унив. изд. Св. св. Кирил и Методий, 1995, с. 227.

¹⁶ Писмо №0011/96 с бланка на Междуритуалната Епископска Конференция в България. София, 1 март 1996 г. С подписа на епископ Христо Пройков. Оригинал. – Личен архив на автора на настоящата публикация.

¹⁷ Офертата е на гърба на факс от нунциатурата до главния редактор на Университетско издателство „Св. св. Кирил и Методий“. Написана лично от него, но без подпис. Предполагаемата дата за калкулирането е средата и края на март 1996 г. Вдясно са посочени бележки на главния редактор (автор на настоящата публикация): „*Да се посочи факсът. Договорът, подписан и подпечатан, ще се върне в Търново. 1 екземпляр ще се върне в София след подпис на Ректора и тогава ще се приведе аванса. В понеделник да изпратя договора между 10–12 часа. Останалата сума се превежда при получаването на продукцията.*“

¹⁸ Датата на получаването е 21 март 1996 г. Факсът е на български и на английски език. На гърба на същия факс е написана ръкописно от главния редактор споменатата калкулация за допечатката от 2000 екземпляра, осъществена не след дълго в печатница „Абагар“ – В. Търново.

¹⁹ От страна на Университетско издателство „Св. св. Кирил и Методий“ присъстват директорът проф. д.ф.н. Иван Радев и главният редактор Лъчезар Георгиев, а сред висшите католически духовници у нас е епископ монс. Христо Пройков, който по-късно продължава и доразвива контактите между издателството, католическите епископи в България и Нунциатурата в София.

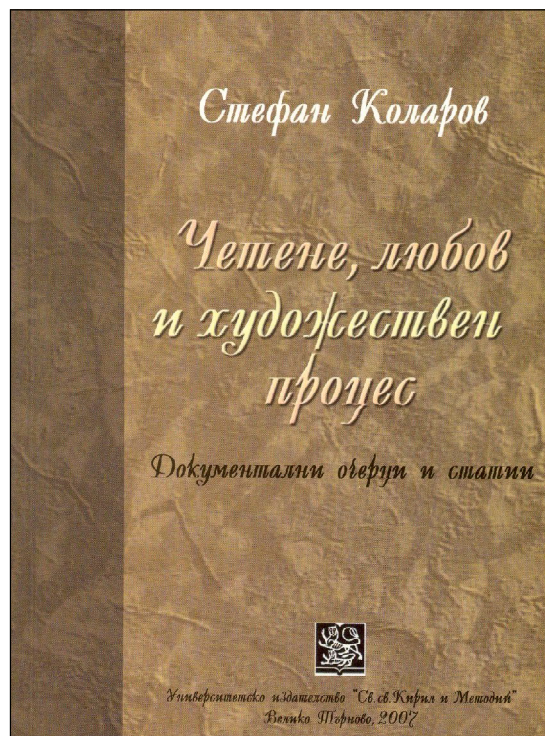
²⁰ Личен архив на автора на настоящата публикация. По това време доц. д-р Иван Стоянов (днес доктор на историческите науки и професор, завеждащ отдел „Научно-изследователска, художественотворческа и издателска дейност“ на ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“) освен ректор на ВТУ, е и член на Издателския съвет на Университетско издателство „Св. св. Кирил и Методий“.

²¹ **Шанца, Мария.** Вселенски пастир. // Йоан Павел II. Дар и тайна. В. Търново, Унив. изд. Св. св. Кирил и Методий, 2007, с. 111.

²² Пак там, с. 114.

ИЗЛЕЗЕ ОТ ПЕЧАТ „ЧЕТЕНЕ, ЛЮБОВ И ХУДОЖЕСТВЕН ПРОЦЕС“

Написани с проникновение и задълбочени анализи, документалните очерци и статии от новата книга на доц. д-р Стефан Коларов ни поднасят неочаквани гледища и оценки, вълнуващи ретроспекции и стремеж за обобщения по ключови въпроси на литературния процес в началото на ХХ век и периода между двете световни войни, но и проблеми на четенето, съвременната жълта вълна в книгоиздаването. Заедно с това авторът ни представя и студията си „Алберто Мангел и неговата „История на четенето“, посветена на актуални коментари върху книгата, читателя, четенето като многообразен и дълбок личен процес. Впечатляват проучванията на основата на нов изворов материал в студията „Любими автори вдъхновяват сърдечните чувства между Димчо Дебелянов и учителката Иванка Дерменджийска“. Проследени са страници от житейската и творческа съдба на Пейо Яворов, Петко Тодоров, Елин Пелин, Блага Димитрова. Не са спестени справедливи критични оценки за творчеството на не особено даровити кандидати за литературна слава в съвременния *напън* на издатели за бърза и лесна печалба.

Книгата е издание на великотърновското Университетско издателство „Св. св. Кирил и Методий“.

